

grooter koolzuurgehalte van de longen, dan van de buitenlucht: het koolzuur zou als antisepticum werken, wat Ref. onwaarschijnlijk voorkomt. In ieder geval hadden hier bepalingen moeten volgen van de hoeveelheid koolzuur, die voorhanden is en die vereischt wordt om verschillende verrottingen tegen te houden;

4°. wil de schrijver het vloeibare exsudaat uit de borstholte zoo veel mogelijk door punctie en zoo weinig mogelijk door incisie ontlasten. Ter verwijdering van etter wordt voor vele gevallen verdunning met eene oplossing van salicylzuur aangeraden. T.

DE ZOO GERUCHTMAKENDE SCHIJNCASTRATIE van ISRAËL wordt door HEGAR in het *Berliner Klinische Wochenschrift* n°. 48 aan eene uitvoerige kritiek onderworpen. HEGAR constateert, dat patiënte niet genezen is, daar het braken steeds voortduurt en ook nimmer na de schijnoperatie had opgehouden; patiënte hield het slechts verborgen, uit vrees voor ontslag uit het ziekenhuis.

Uit de zorgvuldig opgenomene anamnese blijkt, dat patiënte, zoowel door onvoldoende verzorging en ziekten tijdens de jeugd en de puberteit, als door de zeer kommervolle levensomstandigheden, waarin zij steeds verkeerde, in hare lichamelijke ontwikkeling zeer ten achteren is gebleven. Vooral geldt dit van het beenstelsel, dat tevens lichte sporen van rachitis vertoont; het bekken is algemeen plat vernauwd rachitisch.

In de opvatting van het lijden van patiënte verschilt HEGAR ten eenenmale met ISRAËL. Geen verschijnselen zijn voorhanden, die het recht geven van hysterie te spreken. Integendeel, zegt HEGAR, men kan zich niet genoeg daarover verwonderen, dat patiënte bij hare gebrekkige lichamelijke ontwikkeling, de doorgestane zware ziekten en de veelzijdige langdurige behandeling, die zij van verschillende geneesheeren ondergaan had, geen algemeener nerveus lijden vertoont. Het onderzoek doet daarentegen een hoogst belangrijke aandoening der sexuaalorganen kennen, die in hoofdzaak op te vatten is als perimetritis, perioöphoritis of algemeene bekkenperitonitis. Met deze anatomische veranderingen zijn de moeielijke urinelozing en defaecatie, alsmede de stoornissen in de functies der geslachtsorganen, met name de anteponeerende, uiterst pijnlijke en langaanhoudende menstruatie goed in overeenstemming te brengen. Hoewel het linker ovarium bij betasting weinig veranderd bleek te zijn, meent HEGAR toch de oorzaak van de pijn in de linker onderbuiksstreek en de neuralgische pijnen in de regio hypochondriaca sinistra in dit orgaan te moeten zoeken, daar zeer wel laxe adhaesies, verdikkingen van de tunica albuginea en veranderingen in het stroma kunnen aanwezig zijn, zonder dat deze bij exploratie kunnen ontdekt worden. De gevoeligheid van het linker ovarium bij drukking, sterk toenemende bij de defaecatie en vooral tijdens de menstruatie en het feit, dat het sereuse bekleedsel der baarmoeder over eene groote uitgebreidheid is aangedaan, pleiten zeer voor de juistheid der meening, dat het linker ovarium als het primaire uitgangspunt moet beschouwd worden van de pijn in de linker onderbuiksstreek en van de intercostaalneuralgie aan de linker zijde. Ook het braken vat HEGAR, evenals alle artsen, die patiënte onderzochten, op als eene reflexneurose, uitgaande van de bekkenperitonitis, waarbij de op het

geheele peritonaeum zich voortzettende irritatie zeker niet kan buitengesloten worden. Het spreekt van zelf, dat bij eene dergelijke aandoening de schijncastratie niet kon baten. Daarentegen heeft men het recht van het exstirpeeren der ovariën en het daardoor teweeggebrachte ophouden der geslachtsfunctiën genezing te verwachten bij het bestaan eener belangrijke aandoening der bekkenorganen, die hoogstwaarschijnlijk in den loop des tijds toenemende, het lijden van patiënte verergeren zal. Hoewel dus volgens zijne vroegere en tegenwoordige beschouwingen de castratie in dit geval ongetwijfeld is aangewezen, verklaart HEGAR patiënte toch niet te zullen opereeren, daar alle middelen ter opheffing of verzachting van het lijden nog niet in voldoende mate schijnen aangewend te zijn en het bovendien, nu door de onjuiste en scheeve voorstelling, die ISRAËL van dit geval gegeven heeft, de castratie in discredit is gekomen, voorzigtiger is de operatie niet te ondernemen, zoolang het oordeel daaromtrent niet voldoende is opgehelderd.

VAN DER MEIJ.

HET EXTRACT VAN DEN CALABARBOON BIJ ATONIE VAN HET DARMKANAAL wordt door Dr. SCHAEFER te Bonn, in het *Berliner Klinische Wochenschrift* van 20 December 1880 wederom sterk aanbevolen. SCHAEFER koos de reeds door SUBBOTIN (*Archiv f. klin. Med.*, VI, 285) aangegeven formule van extr. fab. calabar 0.05, glycerini 10.0 en liet daarvan om de 3 uren 6 druppels verbruiken. In zes gevallen van darmatonie gepaard met flatulentie, belangrijke constipatie en hypochondrisch-melancholische gemoedstemming zag hij daarvan binnen weinige dagen voortreffelijke resultaten. In BINZ's *Arzneimittellehre* (1879, pag. 241) werd op grond van SUBBOTIN's waarnemingen het extract reeds onder de evacueerende middelen geplaatst. SCHAEFER gelooft dat onbekendheid met het middel de commissie ter revisie der Pharmacopoea Germanica er toe gebragt heeft het besproken extract te doen vervallen. Verdere proefnemingen moeten leeren of het door haar voorgestelde salicylzure physostygmine dezelfde diensten zal bewijzen. De uitspraak van ROSSBACH en NOTHNAGEL in hun *Therapeutisch Handboek* van 1880, dat het therapeutisch gebruik van den calabarboon zich alleen tot de oogheelkunde bepaalt, komt SCHAEFER vreemd voor, terwijl toch de physiologische (in casu tetanische) werking van het extract op het darmkanaal van het dier, genoegzaam door de proeven van BAUER, BEZOLD en GOTZ (*Centralblatt f. d. Med. Wissensch.*, 1866 en 1867, pag. 577, 241) bekend werd.

Dr. J. HANLO.

B E R I C H T E N.

BUITENLAND.

LONDEN. — In de Engelsche geneeskundige bladen wordt van de Tonga, een bij de bewoners der Fidji-eilanden sinds onheugelijke tijden gebruikt volksmiddel, als van een voortreffelijk middel bij neuralgiën, gewaagd. Uit een naar Londen gezonden in de binnenbast van den cocosboom verpakt poeder werd een vloeibaar extract bereid en in giften van 3malen daags 2 gram door SYDNEY RINGER in verschillende gevallen van neuralgie zonder eenige toxische bijwerking, zeer werkdadig bevonden. Het grove